Energimyndigheten

2026

Övningspaket för att stärka energisektorns förmåga inför höjd beredskap och krig

Vägledning för genomförande av övning

Innehåll

Om övningspakten		**4**
Hur övningspaketen kan användas		**5**
Instruktion för genomförande av övning	**Energislag**	**7**
	Moment och diskussionsfrågor	**8**
	Målgrupp	**9**
	Svårighetsgrad	**9**
Innan övning	**Välj scenario efter förmåga**	**10**
	Anpassa scenariot till era förutsättningar	**10**
	Informationssäkerhet och skyddsvärd information	**11**
	Praktiska förberedelser	**11**

Innehåll

Under övning	**12**
Efter övning	**13**
Begreppslista	**14**

Om övningspakten

Detta övningspaket har tagits fram med *utgångspunkt i Utgångspunkter för totalförsvaret 2025–2030*, ett planeringsstöd som Myndigheten för civilt försvar (MCF) och Försvarsmakten har tagit fram på uppdrag av regeringen i syfte att skapa gemensamma planeringsförutsättningar för samtliga aktörer inom det svenska totalförsvaret.

Utgångspunkterna bygger på ett antal dimensionerande typsituationer som beskriver hur ett försämrat säkerhetspolitiskt läge, krigsfara eller väpnat angrepp kan påverka samhället.

Övningspaketen omsätter dessa nationella planeringsförutsättningar till ett sektorsanpassat övningsstöd för energibranschen. Syftet är att ge energibolag möjlighet att diskutera, analysera och utveckla sin förmåga att förebygga, motstå och hantera allvarliga störningar som kan uppstå vid ett försämrat säkerhetsläge, höjd beredskap eller krig.

Hur övningspaketen kan användas

Övningspaketen kan användas oavsett organisationens storlek och mognadsgrad inom beredskaps- och totalförsvarsområdet.

Fokus ligger inte på att hitta rätt svar, utan på att identifiera styrkor, sårbarheter, beroenden och utvecklingsbehov i den egna organisationen. Resultatet från övningen bör användas som underlag för fortsatt planering, förmågeutveckling och beredskapsarbete.

Övningspaketet kan användas på flera olika sätt beroende på organisationens behov och ambition:

Introduktion till totalförsvar och beredskap

För organisationer som är i början av sitt arbete med total-försvarsplanering kan övningspaketet användas för att skapa förståelse för hur ett försämrat säkerhetsläge kan påverka verksamheten. Övningen ger deltagarna möjlighet att diskutera den egna organisationens roll, ansvar och beroenden i ett totalförsvarssammanhang.

Förmågebedömning och nulägesanalys

Övningen kan användas för att identifiera styrkor, svagheter och utvecklingsområden inom organisationens beredskaps- och kontinuitetsarbete. Genom diskussionerna blir det möjligt att synliggöra brister i exempelvis planering, samverkan, ledning, kommunikation, personalförsörjning eller försörjningssäkerhet.

Underlag för utveckling av planer och rutiner

De insikter som uppstår under övningen kan användas som underlag för att utveckla eller revidera exempelvis:

- Kontinuitetsplaner
- Beredskapsplaner
- Krisledningsplaner
- Samverkansrutiner
- Kommunikationsplaner
- Säkerhetsskyddsarbete
- Och andra styrande dokument.

Samverkans dialog

Övningspaketet kan även användas tillsammans med andra energibolag, kommuner, länsstyrelser eller andra samhällsviktiga aktörer för att diskutera gemensamma beroenden och utmaningar. Detta kan bidra till ökad förståelse för hur olika verksamheter påverkar varandra och vilka åtgärder som behöver samordnas inom energisektorn och totalförsvaret.

Energislag

Övningspaketen har tagits fram i separata versioner för energislagen:

El

Gas

Fjärrvärme

Drivmedel

Varje energislag har fyra övningspaket som utgår från de dimensionerande typsituationerna i Utgångspunkter för totalförsvaret 2025–2030.

Övningspaket 1: Hybrida hot

Fokuserar på antagonistiska handlingar under gränsen för väpnat angrepp, såsom cyberangrepp, informationspåverkan, sabotage, underrättelseinhämtning och andra säkerhetshotande aktiviteter.

Övningspaket 2: Förstärkning av Baltikum

Utgår från scenarier där Sverige stödjer allierade operationer i Baltikum och där energisektorn påverkas av ökade krav på värdlandsstöd, försörjning och uthållighet.

Övningspaket 3: Förstärkning av alliansens norra flank

Belyser konsekvenser av militära operationer i norra Europa och de krav som ställs på energiförsörjning, samverkan och stöd till totalförsvaret.

Övningspaket 4: Fjärrangrepp

Fokuserar på konsekvenser av långräckviddiga angrepp mot samhällsviktig infrastruktur och hur verksamheten påverkas av omfattande angrepp och störningar i samhällets funktionalitet.

Moment och diskussionsfrågor

Varje övningspaket består av ett scenario som delas upp i 4–5 moment. Varje moment beskriver en tänkbar händelseutveckling som kan påverka verksamheten. Händelserna är utformade för att stegvis utmana organisationens förmåga och skapa förutsättningar för diskussion kring beslut, prioriteringar och samverkan.

Momenten är i huvudsak fristående från varandra. Det innebär att ni kan välja att genomföra hela scenariot eller endast de moment som bedöms vara mest relevanta utifrån verksamhetens behov, förutsättningar och tillgänglig tid.

Till varje moment finns diskussionsfrågor som stöd för samtalet. Frågorna är strukturerade utifrån tre perspektiv: reaktiva frågor, proaktiva frågor och ett samlat totalförsvar.

Diskussionsfrågorna ska ses som ett stöd och en inspirationskälla. Anpassa gärna både scenarier, moment och frågor så att de speglar verksamhetens organisation, geografiska läge, ansvar, beroenden och aktuella utmaningar.

Det är inte nödvändigt att besvara samtliga frågor. Det viktigaste är att övningen bidrar till relevanta diskussioner och ger underlag för fortsatt utveckling av verksamhetens förmåga.

Frågor märkta med *”Utveckla scenariot och anpassa till er verksamhet”* kräver att ni kompletterar scenariot med detaljer som speglar den egna verksamhetens förutsättningar, beroenden och geografiska förhållanden. Detta är i praktiken relevant för hela övningen, men är särskilt viktigt för dessa frågor och de efterföljande frågorna inom momentet, eftersom svaren förutsätter en verksamhetsanpassad tolkning av scenariot.

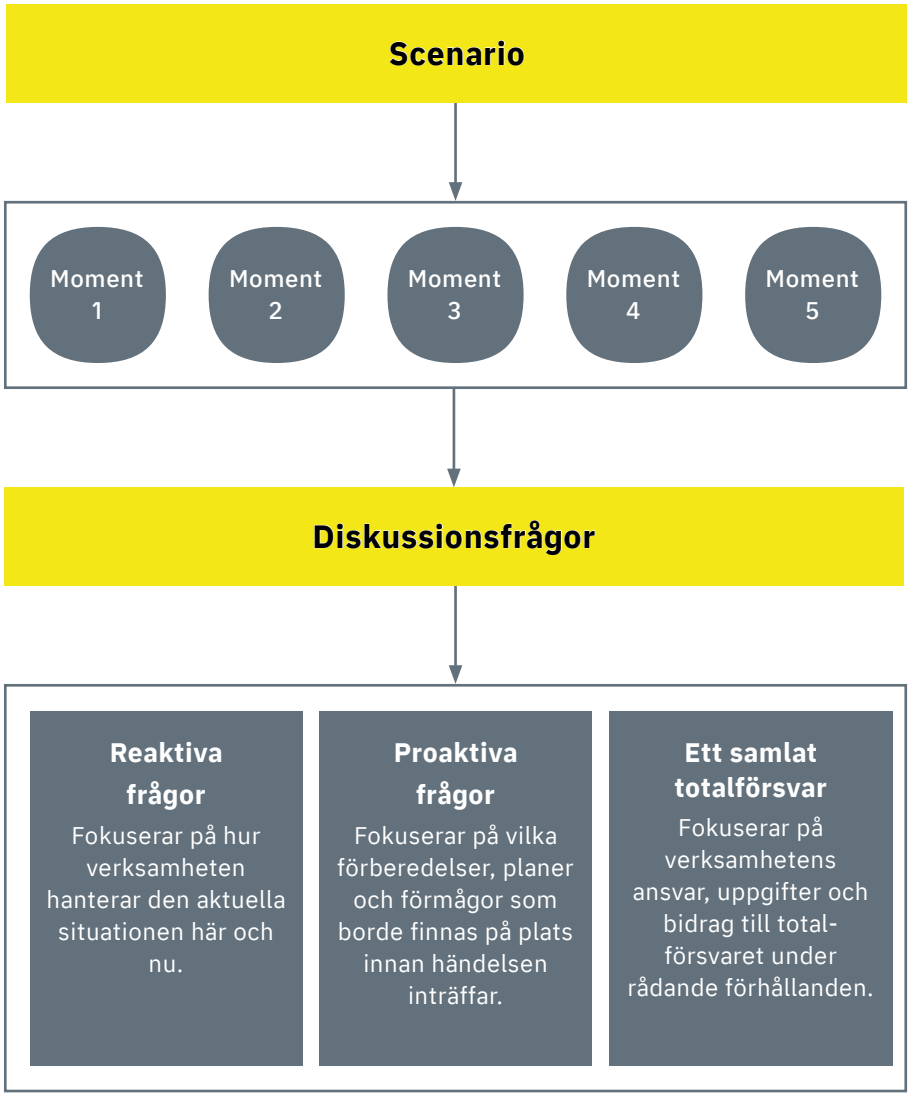

Målgrupp

Övningspaketen är framtagna för att kunna användas av olika typer av aktörer inom energisektorn. Scenarierna är därför medvetet utformade på en övergripande nivå.

Under övningen bör deltagarna utgå från den egna organisationens uppdrag, ansvar och verksamhet. Samma scenario kan därför ge upphov till olika diskussioner beroende på om organisationen exempelvis:

- producerar energi
- distribuerar energi
- ansvarar för drift och underhåll av energiinfrastruktur
- bedriver handel eller marknadsfunktioner
- eller har andra uppgifter inom energisystemet

Det är inte nödvändigt att scenariot beskriver den egna verksamheten i detalj. Övningens syfte är att deltagarna själva analyserar vilka konsekvenser den beskrivna händelseutvecklingen skulle kunna få för den egna organisationen.

Svårighetsgrad

Övningspaketen innehåller inte olika svårighetsnivåer eller alternativa scenariovarianter.

Den ambitionsnivå som används i scenarierna utgår från de planeringsförutsättningar som anges i *Utgångspunkter för totalförsvaret 2025–2030.* Det innebär att scenarierna beskriver situationer som kan uppstå vid ett allvarligt försämrat säkerhetsläge, höjd beredskap eller krig.

Om delar av scenariot upplevs som extrema bör diskussionen inte fokusera på sannolikheten att händelsen inträffar. Fokus bör istället ligga på konsekvenserna för verksamheten och vilka förmågor som krävs för att hantera situationen om den skulle inträffa.

Innan övning

En god förberedelse skapar bättre förutsättningar för en givande övning och mer relevanta diskussioner. Innan övningen genomförs bör övningsledaren säkerställa att deltagarna har en gemensam förståelse för övningens syfte, bakgrund och förutsättningar.

Välj scenario efter förmåga

Övningsmomenten är utformat för att pröva och utveckla specifika förmågor. Övningsledaren bör därför välja scenario utifrån vilka förmågor organisationen vill öva eller stärka.

I respektive övningspaket framgår vilka förmågor som är kopplade till de olika momenten. Det går att genomföra ett helt scenario eller välja ut enskilda moment beroende på övningens syfte.

Genom att utgå från önskade förmågor skapas bättre förutsättningar för relevanta diskussioner, lärande och verksamhetsutveckling.

Anpassa scenariot till era förutsättningar

Varje organisation har olika geografiska förutsättningar, olika kundgrupper, olika beroenden och olika roller inom totalförsvaret. Övningsledaren bör därför inför övningen fundera över:

- → Vilka delar av scenariot är mest relevanta för vår verksamhet?
- → Finns det lokala eller regionala förhållanden som bör beaktas?
- → Finns det särskilda beroenden eller sårbarheter som bör lyftas fram under övningen?
- → Finns det aktuella erfarenheter från inträffade händelser som kan användas för att göra diskussionen mer relevant?

Scenariobeskrivningar, moment och diskussionsfrågor kompletteras fördelaktigt med verksamhetsspecifika detaljer och förutsättningar.

Informationssäkerhet och skyddsvärd information

Övningarna kan ge upphov till diskussioner om verksamhetens kritiska beroenden, sårbarheter, skyddsvärda anläggningar, säkerhetsåtgärder eller andra förhållanden som kan omfattas av sekretess eller säkerhetsskydd.

Innan övningen genomförs bör därför en bedömning göras av vilken information som kan komma att behandlas och vilka skyddsåtgärder som behöver vidtas.

Samtal, anteckningar, presentationsmaterial och dokumentation från övningen kan omfattas av bestämmelser i bland annat:

- offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
- säkerhetsskyddslagen (2018:585),
- säkerhetsskyddsförordningen (2021:955),
- samt verksamhetens egna regler för informationssäkerhet.

Säkerställ att övningen genomförs i en miljö som är anpassad efter den information som förväntas behandlas och att deltagarna är medvetna om eventuella begränsningar avseende spridning och dokumentation.

Praktiska förberedelser

Inför övningen bör övningsledaren även säkerställa att:

- rätt deltagare är inbjudna
- övningens syfte och mål är tydliga
- lokaler och tekniska hjälpmedel är ändamålsenliga
- eventuell skyddsvärd information kan hanteras på ett säkert sätt
- roller för övningsledning, dokumentation och utvärdering är fördelade
- samt att tid avsätts för reflektion och erfarenhetsåterföring efter övningen

Under övning

Övningsledaren ansvarar för att hålla fokus på övningens syfte och mål samt säkerställa framdrift i diskussionerna.

Skapa en trygg och lärande miljö där alla deltagare får möjlighet att bidra.

Sammanfatta löpande viktiga slutsatser för att hålla gruppen samlad och skapa reflektion.

Om deltagarna fastnar i resonemang som “det här skulle aldrig hända hos oss”, styr diskussionen vidare med frågor som:

- Hur kan vi anpassa scenariot så att det blir relevant för oss?
- Vad skulle en liknande händelse kunna innebära för vår verksamhet?
- Vilka förmågor sätts på prov i den här situationen?

Stanna upp vid varje moment och diskutera först vilka övergripande konsekvenser scenariot får för verksamheten innan ni går vidare till åtgärder och beslut.

Kom överens om gemensamma övningsbestämmelser, exempelvis hur informationsbrister i scenariot ska hanteras och hur ni säkerställer en öppen och konstruktiv diskussion.

Var uppmärksam på om skyddsvärd information riskerar att diskuteras och avgränsa eller pausa sådana resonemang vid behov.

Efter övning

Utvärdering är en central del av alla övningar.

För att underlätta detta arbete finns ett särskilt utvärderingsunderlag kopplat till övningspaketet.

Begreppslista

Övning	kan genomföras i många olika former och nivåer. Gemensamt för övning är att man övar för att bli bättre på något.
Övningsledare	leder och koordinerar planering och genomförande av övningen. Övningsledaren leder diskussionerna med de övande under övningen.
Utvärderingsledare	har det övergripande ansvaret för att planera och genomföra övningens utvärdering.
Åtgärdsplan	avser de specifika förbättringsområden som identifierats efter utvärderingen, och syftar till att klargöra vilka områden som behöver stärkas upp samt de konkreta åtgärder som bör vidtas för att öka förmågan.
Scenario	är en tänkt situation som beskriver olika händelser och ramfaktorer, och används som utgångspunkt för att genomföra övningen.
Moment	beskriver olika fiktiva händelser som skulle kunna inträffa och utgör grund för diskussionerna under övningen.
Seminarieövning	är ett övningsformat som passar både för övning inom egen organisation som för samverkansövningar. Det präglas av ett lärande och prestigelöst klimat där man genom samtal och diskussion utvecklar deltagarnas kunskap och förståelse utifrån förutbestämda mål, frågeställningar och scenario. Detta övningsunderlag är utformat för att kunna genomföras som seminarieövningar vid flera kortare tillfällen. Seminarieövningar kan benämnas olika, t.ex. diskussionsövningar, table-topövningar, dilemmaövningar, skrivbordsövningar osv.

Energimyndigheten

Materialet har tagits fram av 4C Strategies
på uppdrag av Energimyndigheten

Statens energimyndighet, juli 2026
ET 2026:09
ISSN 1403-1892
ISBN (pdf) 978-91-7993-297-8